

*„Każdy jest geniuszem,
ale jeśli zaczniesz oceniać
rybę pod względem jej zdolności wspinania się na drzewa,
to przez całe życie będzie myślała, że jest głupia.”*

Albert Einstein

PRACA Z UCZNIEM Z ZESPOŁEM ASPERGERA

Sukces edukacyjny ucznia z **Zespołem Aspergera** w dużej mierze zależy od zrozumienia jego problemów przez nauczycieli, od ich tolerancji, wyrozumiałości i akceptacji faktu, że będzie wymagał większego wsparcia i zaangażowania ze strony nauczyciela, niż jego zdrowi rówieśnicy. Podstawowe znaczenie dla powodzenia działań edukacyjnych i wychowawczych ma dobra współpraca szkoły z rodzicami/opiekunami. Do wyzwań przed którymi stają nauczyciele należy nie tylko wsparcie ucznia w procesie dydaktycznym i dostosowanie metod nauczania do jego potrzeb ale przede wszystkim zadbanie o jego integrację społeczną, przeciwdziałanie wtórnym zaburzeniom emocjonalnym poprzez ochronę dziecka przed odrzuceniem i przemocą ze strony rówieśników. **W kontakcie z uczniem istotne znaczenie ma wspierająca, życzliwa, kreatywna, jednocześnie konsekwentna i przewidywalna dla ucznia postawa nauczyciela.**

➤ **Wybrane wskazówki do pracy dydaktycznej i wychowawczej.**

1. Zaoferuj codzienny, niezmienny rozkład zajęć. Rutyna i wiedza czego oczekuje się od niego sprawi, że będzie w stanie skoncentrować się na bieżących zadaniach.
2. Istotne znaczenie ma zachowanie odpowiedniego schematu pracy (plan dnia, plan lekcji, terminy klasówek i zakończenia projektów, termin do którego należy przeczytać lekturę itp.) i stałości działań.
3. Plan dnia lub lekcji przedstawiony słownie dobrze jest wesprzeć formą pisemną lub obrazkową. Taki plan uczeń może mieć na swojej ławce i odznaczać wykonane przez siebie aktywności.
4. Jeżeli planowane są jakieś nowe sytuacje (zmiana zajęć lub planu dnia, np. zastępstwo przez innego nauczyciela, wycieczka, wyjście do kina, wizytacja), uczeń musi być o tym odpowiednio wcześniej poinformowany.

5. Nie zakładaj, że uczeń rozumie coś tylko dlatego, że odtwarza to co usłyszy. Uczniowie z Zespołem Aspergera często posiadają doskonałą technikę czytania ale pojmowanie treści jest słabe.
6. Książki o tematyce popularno-naukowej mogą być bardziej zrozumiałe niż kwestie związków międzyludzkich występujących w powieściach.
7. W pracy nad zrozumieniem tekstu pomocne dla ucznia mogą być cząstkowe pytania: „Co się wydarzyło? Kiedy? Gdzie? Komu? Jakie było zakończenie zdarzenia? Dlaczego? Co przeżywał bohater?”
8. Wypowiedzi pisemne często są pełne powtórzeń, przeskakiwania z jednego tematu do drugiego i zawierają nieprawidłowe skojarzenia słów.
9. Rozważ wydłużenie czasu pracy.
10. Dziel zadania na kilkietapowe, krótsze prace, zadawaj krótsze prace domowe w sytuacji, gdy rodzice zgłaszają, że nauka w domu trwa godzinami.
11. W miarę możliwości sprawdzaj wiedzę ucznia w sposób przez niego preferowany, wykorzystaj wąską i fachową wiedzę ucznia oraz zainteresowania ucznia podczas prowadzenia lekcji.
12. Na lekcjach wychowania fizycznego unikaj aktywności ruchowej związanej z rywalizacją.
13. Pozwól uczniowi na korzystanie z edytora tekstu.
14. Rozważ możliwość, by dziecko dyktowało, a dorosły lub inny uczeń zapisywał dosłownie jego wypowiedź
15. Sprawdzaj wiedzę ucznia w formie odpowiedzi ustnych, pozwól na poprawę prac pisemnych w formie ustnej.
16. Promuj pomoc koleżeńską i zachowania prospołeczne innych uczniów poprzez zachętę i nagradzanie.
17. Pomóż dziecku w doborze kolegów, co może wpłynąć na poprawę jego umiejętności społecznych i ośmielić je w nawiązywaniu przyjaźni
18. Zachęć i wspieraj włączanie się ucznia do grupowych zajęć, gier i zabaw, szkolnych organizacji młodzieżowych i kółek zainteresowań, ucz dziecko stosownych zwrotów inicjujących i podtrzymujących rozmowę.
19. Obserwuj i pomagaj w przypadku trudności w kontaktach społecznych poprzez omówienie sytuacji, wskazywanie zachowań, które byłyby w niej właściwe, znajdowanie rozwiązania i wskazywanie, jak w przyszłości uniknąć podobnych kłopotów.

20. Rozwijaj w dziecku umiejętność odczytywania emocji za pomocą odpowiednich rysunków, zdjęć, nagrań video obrazujących wyraz twarzy i gesty, historyjek obrazkowych, w których trzeba zapisać, co dana osoba myśli (uzupełnianie „dymków”).
21. W sytuacji niepożądanego zachowania, nie zadawaj pytań w rodzaju: „Dlaczego to zrobiłaś/zrobiłeś?”; raczej opisz, co nie podobało się w zachowaniu dziecka.
22. Nazwij jego emocje oraz powiedz, czego oczekuje się w takiej sytuacji.
23. Analizuj przyczyny zwiększonego napięcia emocjonalnego (np. brak kontroli, przeciążenie bodźcami, nieradzenie sobie z powierzonym zadaniem, narażenie na negatywne reakcje i odrzucenie ze strony otoczenia).
24. W sytuacji wzburzenia odizoluj dziecko na konieczny okres i daj mu możliwość zrelaksowania się np. poprzez słuchanie muzyki.
25. Ucz prostych sposobów radzenia sobie ze stresem i trudnymi sytuacjami, np. stosowania techniki OOPP (odejdź, oddychaj, pomyśl, powiedz).
26. Unikaj konfrontacji, przymusu i wyrażania gniewu w stosunku do dziecka - mogą one wywołać reakcje oporu i wybuchy złości, stosuj uspokojenie, negocjacje, dawanie możliwości wyboru.
27. Nie bierz do siebie każdego niegrzecznego zachowania ucznia — raczej przeanalizuj sytuację i rozpoznaj, co było powodem niewłaściwego zachowania (np. powiedział bez intencji sprawienia przykrości, mylnie odczytał zachowania innych osób, nie wie co ma robić, jest przeciążony sensorycznie itp.) i zapobiegaj podobnym sytuacjom w przyszłości.
28. Unikaj dotykania dziecka nadwrażliwego na dotyk i zapewnij poszanowanie granic dziecka przez rówieśników.
29. Uczniowi, który źle znosi hałas i nadmiar bodźców, spróbuj umożliwić pobyt w spokojnym miejscu (np. w bibliotece) lub posłuchać relaksacyjnej muzyki; w skrajnej nadwrażliwości na dźwięki zaproponuj używanie stoperów, słuchawek.
30. Przy nadwrażliwości na zapachy, unikaj używania mocnych perfum; pozwól dziecku na posiadanie kawałka materiału nasączonego ulubionym zapachem.
31. Nie domagaj się, żeby zjadało wszystkie posiłki; do niektórych pokarmów dziecko może przejawiać silną awersję.

32. Pozwól uczniowi prowadzić własny słownik pojęć i nowych terminów związanych z nauką szkolną.
33. Wyjaśnij metafory i wyrazy wieloznaczne.
34. Znaczenie pojęć abstrakcyjnych przedstawiaj za pomocą obrazów albo przeciwieństw, np. uczciwość — nieuczciwość, przyjaźń — wrogość itp.
35. Używaj prostego i jednoznacznego języka, unikaj ironii, dowcipów, przenośni, idiomów (chyba, że wiesz, że uczeń prawidłowo je zrozumie); mogą spowodować niepotrzebny zamęt, niepokój, a nawet lęk u dziecka.
36. Pamiętaj, że w związku z trudnościami w prawidłowym odczytaniu przez ucznia sygnałów pozawerbalnych, każdy wyraz twarzy i gest powinien być poparty informacją słowną.
37. Zadbaj, aby w otoczeniu ucznia było jak najmniej bodźców rozpraszających (wzrokowych, słuchowych) — na ławce powinny znajdować się tylko przedmioty aktualnie niezbędne do pracy.
38. Posadź ucznia z dala od ewentualnych źródeł dźwięku, blisko nauczyciela, aby systematycznie monitorować koncentrację uwagi, kontrolować postępy w pracy, sprawdzać, czy zrozumiał polecenie, wyjaśniać, naprowadzać za pomocą pytań, motywować do kontynuowania pracy, przywoływać jego uwagę, gdy się rozproszy.
39. Dopilnuj, żeby niezbędne informacje (np. zadane prace domowe, termin sprawdzianu) uczeń zapisał w zeszycie przedmiotowym. Pamiętaj, że nawet genialny uczeń może nie być w stanie pamiętać o przyniesieniu dodatkowych przyborów czy o terminie jakiegoś zadania.

Do wyzwań przed którymi stają nauczyciele należy nie tylko wsparcie ucznia w procesie dydaktycznym i dostosowanie metod nauczania do jego potrzeb ale przede wszystkim zadbanie o jego integrację społeczną, przeciwdziałanie wtórnym zaburzeniom emocjonalnym poprzez ochronę dziecka przed odrzuceniem i przemocą ze strony rówieśników. W kontakcie z uczniem istotne znaczenie ma wspierająca, życzliwa, kreatywna, jednocześnie konsekwentna i przewidywalna dla ucznia postawa nauczyciela

Bibliografia:

1. Słupek K. „Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna, dostosowanie wymagań”, 2018 r.
2. www.niegrzecznedzieci.org.pl

Przygotowała: mgr Bernadetta Szal - pedagog